

”Ta en sup – å va’ som folk?”

- studie av en läsardebatt kring föräldrars alkoholvanor på Aftonbladet.se

Av: Anette Olsson

Vt-11

Handledare: Håkan Jönson

Abstract

Author: Anette Olsson

Title: Have a drink – be a sport? Study of a reader debate concerning the drinking habits of parents on Aftonbladet.se.

Supervisor: Håkan Jönson

The aim of this study is to through a readers debate, sparked by an article in the media, look at as to whether the drinking habits of a parent could be considered as being problematic or not. I chose to view the debate from a social constructionist perspective. As such I looked for the underlying themes of the debate. I found that the child was portrayed as a victim who suffered great harm. The parent, when portrayed as an offender, was someone selfish who by drinking alcohol put their child's wellbeing at risk. Alcohol was debated as whether being a poison or a substance to enjoy. Also the risks of getting caught in substance abuse were discussed.

Keywords: alcohol, parenting, child neglect, media, social constructionism

Innehållsförteckning

1 Inledning	5
1.1 Problemformulering	5
1.2 Syfte och frågeställningar	7
2 Bakgrund	8
2.1 Madeleine Leijonhufvud	8
2.2 Medier och den allmänna opinionen	8
2.3 Vad säger lagen?	9
3 Tidigare forskning	11
3.1 Alkohol	11
3.1.1 Missbruk och beroende	11
3.1.2 Gravitet och alkohol	12
3.1.3 Förälder och missbrukare	12
3.1.4 Omhändertagande av barn	12
3.1.5 Barn och alkohol	13
3.1.6 Barn till missbrukande förälder	13
3.2 Gott nog föräldraskap	13
4 Teori	15
4.1 Socialkonstruktionism	15
4.1.1 Claims making	15
4.1.2 Det rena offret	16
4.1.3 En god fiende	16
4.1.4 Tankefigurer	16

5 Metod	18
5.1 Val av metod	18
5.2 Möjligheter och begränsningar	18
5.3 Bearbetning av material	19
5.4 Urval	20
5.5 Etiska överväganden	21
6 Analys	22
6.1 Alkohol – en hälsofråga eller handelsvara	22
6.1.1 Drog	22
6.1.2 Berusning	24
6.1.3 Alkoholism	26
6.2 Barnet som offer	27
6.2.1 Intressekonflikt	28
6.2.2 Faror	29
6.2.3 Barnets ålder	31
6.3 Positioner	32
6.3.1 Jag ett barn	32
6.3.2 Jag ett vittne	34
6.3.3 Jag en professionell	34
6.3.4 Jag en förälder – en gång barn	35
6.4 Att introducera alkohol	36
7 Slutdiskussion	38
Referenslista	40

1 Inledning

1.1 Problemformulering

”Ta en sup och var som folk” – har jag fått höra på en del tillställningar när jag valt att inte dricka alkohol. I vissa situationer finns det en förväntan om att alla ska delta i alkoholdrickandet. I andra situationer finns det en förväntan om att vi ska avstå helt exempelvis vid bilkörning och arbete. Ett annat område där det finns en förväntan om att vi bör vara restriktiva med vår alkoholförtäring är när det finns ett barn med i bilden och det är detta område min uppsats kommer beröra. Alkoholforskare Sven Andréasson menar att det finns attitydundersökningar som visar att föräldrar som är fulla inför sina barn är det som minst andel svenskar tycker är okej (Aftonbladet, 2010a). En enkätundersökning gjord av Barnombudsmannen (2005) visar att en majoritet av barn inte tycker det är okej för en förälder att berusa sig inför sitt barn. Förväntningarna på föräldrarnas drickande påverkas även av dennes kön. Det råder en allmän uppfattning om att en kvinna som är gravid bör avstå ifrån att dricka alkohol. Även när barnet är fött och ammas har vi en restriktiv inställning. När spädbarnsperioden är över ökar vår tolerans för moderns alkoholdrickande. När det gäller faderns drickande så råder denna ökade tolerans redan från start.

Hur vi ser på barnet påverkar hur vi upplever barnets situation när föräldrarna dricker alkohol. Vi kan välja att se barndomen som en idyllisk och kravlös tid. Barnet som representant för det rena och oskuldsfulla, den ursprungliga goda naturkraften ännu obefläckad av livet. Eller så kan vi välja att se barnet som kompetent och handlingskraftigt. Barndomen präglas då av förväntningar och prestationskrav. Föräldrarnas roll blir att hjälpa barnet nå målen. Sandin (2003:235) talar om barndomen som ”det stora livsprojektet”.

Det är ett aktivt val vi gör när vi väljer att dricka alkohol eller avstå. Ett val med moraliska förtecken. Vi kan välja det moraliskt rätta, att avstå att dricka alkohol och sätta plikten och barnet främst, framför det moraliskt orätta, att dricka alkohol och därmed välja att prioritera tillfredställelsen av den egna njutningen. Gränsen mellan vad som utgör ett socialt accepterat drickande och ett socialt oaccepterat berusningsdrickande är otydlig/odefinierad. Vad som ska utgöra rätt och fel omförhandlas ständigt inom den sociala kontext som frågan återfinns i. Moralen förändras över tid och är inte statisk. De omförhandlingar som görs är ofta processer som är utdragna över längre tidsperioder och inget som förändras från dag till dag.

Vi lever idag i ett informationssamhälle där det gäller att ständigt hålla sig uppdaterad om vad som är rätt och riktigt. Genom Internets intåg i vardagen är ett brett spektra av information tillgänglig via ett knapptryck. Det finns en uppsjö av sociala medier över nätet såsom twitter, facebook och bloggar. Det är många som tävlar om vår uppmärksamhet. Även etablerade medier satsar allt mer på nätet väl medvetna om dess breda genomslagskraft. För att ytterligare knyta läsare till sig har en del tidningar, däribland Aftonbladet, introducerat läsarmedverkan på nätet. Media har länge påverkat dagordningen i samhällsdebatten genom att välja ut vad som är av vikt och intresse. Eftersom vi som människor varken har tid eller resurser att sätta oss in i allt som händer så är vi ofta beroende av medias rapportering för att kunna skapa oss en åsikt om ett ämne.

Mot denna bakgrund fångades mitt intresse av en artikel publicerad på Dagens Nyheters debattsida i november 2010. Artikeln, författad av Madeleine Leijonhufvud, hade rubriken ”Bestraffa supande föräldrar som sätter barns liv i akut fara” (Dagen Nyheter, 2010). Kontentan av artikeln var att det borde vara olagligt för föräldrar att konsumerar alkohol inför sina barn. Artikeln fick stor spridning i andra medier såsom TV, press och på nätet. På Aftonbladets hemsida refererade Helena Utter till debattartikeln i DN när hon skrev artikeln ”Straffa vuxna som är fulla med sina barn” (Aftonbladet, 2010a). Det var möjligt för Aftonbladets läsare att gå in och kommentera Helena Utters artikel online, en form av läsarmedverkan. Detta resulterade i över fyra hundra läsarinlägg. Jag fann den diskussion som växte fram genom inläggen intressant som en ögonblicksbild av hur olika individer ser på frågan huruvida det är okej för föräldrar att konsumera alkohol inför sina barn eller ej. Ska vi se föräldrars alkoholkonsumtion inför sina barn som ett problem eller som en del av den vardag som tillhör vår kultur? Det var läsarnas hållning till just denna frågeställning som jag valde att fördjupa mig i och såg det avgränsade underlag som läsardebatten i Aftonbladet utgör som ett hanterbart material.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med min uppsats är att undersöka hur olika aktörer i massmedia förhandlar om huruvida föräldrars alkoholkonsumtion ska få problemstatus. Aktörerna representeras i detta fall av deltagarna i en läsardebatt kring denna frågeställning på Aftonbladets hemsida.

Vilka olika problembeskrivningar förekommer och hur ser samspelet mellan dem ut?

Vilka föreställningar om föräldraskap, barn och missbruk uttrycks?

Vilka olika positioner talar man utifrån?

2 Bakgrund

Jag vill i det följande presentera lite bakgrundsfakta inför uppsatsen. Jag börjar med att sammanfatta den debattartikel i Dagen Nyheter (2010) som låg till grund för den artikel med påföljande läsardebatt som publicerades på Aftonbladets hemsida (2010a). Därpå följer ett stycke om läsarmedverkan och medias roll vid opinionsbildning. Slutligen tar jag upp de lagar som berör de brott som relateras till i debattartikeln samt i läsardebatten.

2.1 Madeleine Leijonhufvud

”Straffa vuxna som är fulla med sina barn” är rubriken på en debattartikel i Dagens Nyheter, 2010-11-19, skriven av Madeleine Leijonhufvud, professor i straffrätt (Dagens Nyheter, 2010). I artikeln redogör Madeleine Leijonhufvud för varför hon anser att det borde utgöra ett brott att som förälder konsumera alkohol inför sitt barn. Hon jämför med det triviala brottet att inte ha betalt tv-licens för att visa på vilka enkla handlingar eller underlåtna handlingar som idag utgör brott. Det är allmänt känt att reaktionsförmågan försämras när vi konsumerar alkohol. Madeleine Leijonhufvud tar upp att det exempelvis inte är tillåtet att köra bil när man konsumerat alkohol och är alkoholpåverkad. Madeleine Leijonhufvud målar upp värsta möjliga scenario för att visa hur akut frågan är. Hon skriver om hur ett barn kan utsättas för sexuella övergrepp, misshandel och i värsta fall mista livet till följd av att föräldern varit berusad. Hon gör alkoholen till orsak alternativt bidragande orsak för skeendet.

2.2 Medier och den allmänna opinionen

Flera nättidningar, däribland Aftonbladet, har introducerat möjligheter för läsarmedverkan i deras artiklar och nyhetsrapportering. Det går att skicka in nyhetsbilder, göra inlägg eller länka till bloggar i anslutning till specifika artiklar. En del ser detta som en demokratiseringsprocess av media. Kritikerna ser det som en pseudo demokratisering och menar att det är mediaföretagen som utökar sina domäner och att de fortfarande har makten eftersom det är de som bestämmer var, när och hur läsarmedverkan ska ske (Hedman, 2009:15). Thomas Mathiesen, professor i rättssociologi vid Oslo universitet, menar att medias budskap påverkar den allmänna opinionen och att även kriminalpolitiken allt mer påverkas av påtryckningar från media (Ekbom, Engström & Göransson, 2010:59). Han menar vidare att straff som tidigare byggde på en principiell grund idag har inslag av opportunistiska motiv.

Genom bevakning, urval och framförda ställningstagande kan medierna driva kampanjer i bestämda riktningar. De har makten och möjligheten att påverka allmänhetens och politikernas uppfattning om brottslighetens omfattning såväl som karaktär (ibid). Även Meeuwisse & Swärd (2002:50) menar, med hänvisning till Pollack, att det finns studier som visar att medier har ett reellt inflytande vid definitionen av vad som ska utgöra ett problem samt att media delvis kan påverka människors känslighet när det gäller vissa beteenden. Med detta sagt så kommer jag inte att behandla medias roll vidare i uppsatsen men jag anser ändå att det är relevant att ta upp det här eftersom den debatt jag valt att studera utgörs av en läsardebatt i media. Denna läsardebatt anser jag utgöra en del i denna mediala påverkansprocess.

2.3 Vad säger lagen?

Alkoholkonsumtion ses som en del av en normal livsföring. Även om den är omgärdad av en del förhållningsregler. För den som är förälder och har ansvaret om ett barn kan det anses socialt accepterat att konsumera mindre mängder alkohol men att berusa sig inför barnet bryter mot normen och ses som ett avvikande beteende. Meeuwisse & Swärd (2002:49) menar att synen på ett problem i vårt samhälle befästs genom styrmedel och dokument, där lagar ingår. Jag anser därför att det är av intresse att omnämna de lagar som reglerar när alkoholkonsumtion övergår till att utgöra ett lagbrott. I de fall där en förälders alkoholkonsumtion leder till konsekvenser som riskerar att skada barnet har vi idag tillgång till två tvingande lagar som samhället kan använda sig av för att frammana en förändring. Dessa är: Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, även kallad LVU, och Lag (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, även kallad LVM.

I LVU 2 § redogörs för de så kallade miljömålen som rör barnets hemsituation. Den lyder följande:

Vård skall beslutas om det på grund av fysisk eller psykisk misshandel, otillbörligt utnyttjande, brister i omsorgen eller något annat förhållande i hemmet finns en påtaglig risk för att den unges hälsa eller utveckling skadas. Lag (2003:406).

Denna lag är avsedd att skydda barnet från en förälders negativa eller skadliga beteende, samt från de negativa konsekvenserna av ett sådant beteende. Följden av ett fortlöpande missbruk kan bli att barnet utsätts för risker och skadas eller att barnet glöms bort och försummas.

I LVM 4 § redogörs för vilka kriterier som ska gälla för beslut om tvångsvård. Kriterie 3c är särskilt relevant vid förälders missbruk och lyder:

3. han eller hon till följd av missbruket

c) kan befaras komma att allvarligt skada sig själv eller någon närstående.

Andra lagar som är aktuella vid de brott Madeleine Leijonhufvud omnämner i sin debattartikel är: Brottsbalken och Lag (1951:649) om straff för vissa trafikbrott, även kallad trafikbrottslagen. I Brottsbalken 3 kap 5 § tas upp att det är ett brott att tillfoga en annan person skada. I Brottsbalken 4 kap 4§ tas det upp att olaga tvång utgör ett brott och i samma kapitel 4a § fastslås att det ska anses som ett allvarligare brott om förövare och brottsoffer är närstående. I trafikbrottslagen regleras rattfylleri. Att köra med en alkoholhalt i blodet som överstiger 0,2 promille utgör ett brott vi kallar rattfylleri, om den överstiger 1,0 promille utgör det grovt rattfylleri. Madeleine Leijonhufvud ställer brottet rattfylleri mot det faktum att en förälder tillåts ha hand om sitt barn även om föräldern är påverkad av alkohol och uppvisar en försämrad kroppskontroll och reaktionsförmåga (Dagens Nyheter, 2010).

3 Tidigare forskning

Jag har i första hand valt att titta på svensk litteratur och svenska förhållanden eftersom rådande kulturella förhållande även påverkar alkoholkulturen. Jag har sökt litteratur (artiklar, böcker och publikationer) genom Libris, Libhub och Google. Jag har använt mig av sökorden föräldraskap, alkohol, missbruk, barn till missbrukare, barnets bästa.

3.1 Alkohol

Helmersson Bergmark (2005) menar att alkoholkonsumtion i dagens konsumtionssamhälle är inriktad på upplevelse och njutning istället för att vara kontrollerad och regelstyrd, som den var tidigare. Samtidigt anses svenskar ha en ambivalent inställning till alkohol. Vi dricker när det är fritid och fest för att slappna av och förstärka den sociala gemenskapen. Däremot i arbetslivet finns det ingen plats för alkoholen. I takt med att vi reser mer och våra gränser mot omvärlden öppnas upp så är även vår syn på alkoholen på väg att förändras. Att det ”kontinentala drickandet”, att konsumera alkohol mitt i veckan, blir allt vanligare kan vara en följd av detta. När det gäller könets betydelse så är det fortfarande mer socialt accepterat för en man att berusa sig än för en kvinna. Historiskt sett har det även funnits en förväntning på kvinnan att behärska sin konsumtion i likhet med hur vi allmänt förväntar oss att en kvinna behärskar sin sexualitet (Helmersson Bergmark, 2005).

3.1.1 Missbruk och beroende

När vår alkoholkonsumtion övergår till att bli problematisk kan vi dela in konsumtionen i missbruk och beroende. Missbruk anses vara obundet, den intensifierade skadliga alkoholkonsumtionen kan övergå spontant i ett socialt accepterat drickande. I en del fall kan det finnas en orsak som hänger samman med missbruket. Det kan då vara av vikt att få hjälp att undanröja eller hantera denna orsak för att framgångsrikt kunna stävja missbruket. Ett missbruk som fortgår kan leda till ett beroende. Beroende är en allvarigare diagnos som syftar till kroppslig tillvänjning. Det är endast en kvalitativ skillnad mellan de båda som urskiljs genom att olika kriterier ska vara uppfyllda för att kategoriseras inom respektive definition där det ena tillståndet utesluter det andra. (Johansson & Wirbing, 2005)

3.1.2 Graviditet och alkohol

När en gravid kvinna konsumerar alkohol så överförs alkoholen genom blodet till fostret. Alkoholkoncentrationen i fostrets blod är densamma som hos modern. Vi vet ännu inte vilken koncentration av alkohol ett foster klarar av utan att ta skada. Statens folkhälsoinstitut (R 2005:11) menar att all konsumtion av alkohol efter befruktningstillfället kan påverka fostret medan Alkoholkommittén (2005) menar att det inte utgör någon risk för embryot om kvinnan konsumerar alkohol från det att befruktningen skett och fram till dess att första menstruationen uteblir. Vid alkoholkonsumtion därefter riskerar fostret att ta skada och det kan även leda till missfall. Vid en hög och långvarig alkoholkonsumtion under graviditeten riskerar barnet att födas med fetalt alkoholsyndrom, förkortat FAS (SOU 1994:29). Thor Norström (FHI R2005:11) menar att det inte går att ange någon lägsta nivå av alkoholkonsumtion varefter olycksrisken ökar. Genom experiment har en nedsatt motorisk och kognitiv funktion kunnat påvisas redan vid en låg promillenivå.

3.1.3 Förälder och missbrukare

Det är allmänt känt att det är ett större stigma för en kvinna än en man att missbruka alkohol eller andra droger. Detta förhållande gäller även då kvinnan och mannen är föräldrar. Trulsson (1998:185) har tittat närmare på situationen för missbrukande kvinnor som även är mödrar. Trulsson menar att studier av barnavårdsutredningar visat att en mamma som missbrukar ses som en dålig förälder utan att relationen mellan mamman och barnet utreds närmare. Missbruket överskuggar övriga bra och dåliga egenskaper och diskvalificerar från rätten att utöva föräldraskap. Laanemets (2002) studerade kvinnor i missbrukbehandling och menar att de kvinnor som var mödrar kunde se barnet som en drivkraft att ta sig ut ur missbruket.

3.1.4 Omhändertagande av barn

Andersson (1995) menar att det finns forskning som visar att i de familjer där barn omhändertas för samhällsvård till följd av förälders alkoholmissbruk så korrelerar alkoholmissbruket ofta med andra sociala problem som exempelvis ekonomisk utsatthet och arbetslöshet. En orsak kan vara att dessa familjer redan på förhand är kända hos de sociala myndigheterna, exempelvis genom att uppbära ekonomiskt bistånd, och att insynen i familjen därmed blir stor. För de som klarar av sin ekonomi på egen hand och har ett skyddande socialt nätverk så är det lättare att hålla problemet dolt (ibid).

3.1.5 Barn och alkohol

I en enkätundersökning gjord av Barnombudsmannen (2005) framkommer att majoriteten barn tycker att det är okej att föräldrar konsumerar alkohol inför sina barn men det är inte okej för föräldern att berusa sig inför barnet. Vidare önskar barnen tydliga regler och gränser när det gäller alkohol, narkotika och tobak. En majoritet av de barn som besvarat enkäten anser att det inte är okej för föräldrar att köpa ut alkohol till barn eller bjuda barn på alkohol. Undersökningar har visat att de barn som tillåts konsumera alkohol i hemmet har en större alkoholkonsumtion än de vars föräldrar inte tillåter alkoholkonsumtion (Barnombudsmannens årsrapport 2005).

3.1.6 Barn till missbrukande förälder

Barn till missbrukare uppvisar inga enhetliga symptom på att det förekommer missbruk i familjen, de kan uppvisa en mängd olika symptom som även barn som befinner sig i andra svåra situationer kan uppvisa (Andersson, 1995). Andersson (ibid) menar att det i familjer där det förekommer missbruk ofta sker ett rollbyte mellan barn och förälder. Detta benämns för ”destruktiv parentifiering” (Socialstyrelsen, 2009:16) och innebär att barnet ser till förälderns behov istället för tvärtom. Forskning har visat att barn till alkoholmissbrukare riskerar utveckla ett asocialt beteende och/eller psykisk ohälsa (SOU 1994:29). Klart är att barn som lever i familjer där det förekommer missbruk lever under en ständig press. Vilka konsekvenserna blir för barnet är beroende av vilka övriga omgivande faktorer som råder såsom ekonomi, socialt umgänge, om en eller båda föräldrarna missbrukar. I det fall endast en av föräldrarna missbrukar är det avgörande hur den förälder som inte missbrukar hanterar situationen. Klarar den av att tillgodose barnets behov och utöva ett tillräckligt gott föräldraskap eller är den upptagen av att ta hand om den missbrukande partnern.

3.2 Gott nog föräldraskap

I vårt samhälle ges reproduktionen en central betydelse. Slakten ska tillförsäkras en plats in i framtiden. Att bli förälder är kvittot på att vara en riktig man, men kanske än mer en riktig kvinna. Den goda modern som med ousinliga krafter sörjer om familjen och försakar sina egna behov. Vad som ska anses utgöra ett gott föräldraskap och en bra barndom är format av den omgivande kulturen. De baseras på kulturella föreställningar om vad som ska anses vara god respektive otillräcklig eller skadlig uppfostran. Det råder inga tydliga riktlinjer för när

brister i omsorgen gör att ett barn far illa. I ”Barnavårdsutredningar en kunskapsöversikt” (2007:63) menar man att det därför är främst i extremfallen som det råder konsensus. Winnicott, en psykoanalytiker och teoretiker med intresse för barns utveckling, talar om ett föräldraskap som är ”good enough”, översatt; bra nog (Killén,2000). Att en förälder är ”good enough” innebär att denne kan acceptera barnet som det är. Winnicott menar att det finns en risk att de professionella ställer för höga krav på föräldern att vara perfekt, som om det finns en given bästa metod för föräldraskap, när i själva verket de flesta föräldrar faktiskt är ”good enough” (ibid).

4 Teori

4.1 Socialkonstruktionism

Jag har valt att utgå ifrån ett socialkonstruktionistiskt synsätt. Inom socialkonstruktionismen anses sociala problem utgöras av förhållande vilka man kollektivt definierar och därmed skapar som existerande, skadliga och möjliga att förändra (Sahlin, 2002:111). Vad som anses utgöra ett socialt problem skapas genom processer av mänsklig aktivitet (ibid). Media utgör idag en betydande faktor i den kunskapsskapande processen i samhället. Genom att avgöra vad de ska skriva om och vad de inte ska skriva om påverkar de samtidigt vilken information som ska spridas, vad som ska diskuteras och vilka åsikter som ska föras vidare (Olsson, 2000).

4.1.1 Claims making

Loseke (2008) talar om att föra fram "claims" för att skapa opinion kring ett förhållande och framgångsrikt vinna gehör för sin ståndpunkt. Hon menar att ett sätt kan vara att skapa enkla historier utifrån komplexa problem för att nå större framgång vid framförandet av sina "claims". Berättelsen ska bygga på ett moraliskt ställningstagande, en strid mellan det goda och det onda, där det tydligt framgår att något måste göras för att rädda det goda. Innehållet i berättelsen ska utgöra värsta tänkbara scenario för att understryka det akuta i situationen. Samtidigt måste händelseförloppet anses vara sannolikt för att vi ska tro på det. Karaktärerna som skapas är avskalade, de ska vara tilltalande och väcka intresse. Huvudpersonen är det "goda" offret, moraliskt rent och utan ansvar, som drabbas av den elaka förövaren. Barn är exempel på "goda" offer då oron om barn är universell.

Om vi applicerar Losekes berättelseskapande på alkoholism och väljer att se alkoholism som ett eget val så kan vi straffa alkoholisten i de fall dennes alkoholkonsumtion leder till negativa konsekvenser. Alkoholisten ses som en förövare som valt att handla på ett sätt som lett till skada. Om vi utifrån samma berättelseskapande istället ser alkoholism som en sjukdom så är alkoholisten fortfarande ansvarig för sina handlingar men som sjuk är denne i behov av vård istället för straff. Det blir svårare att konstruera en ond förövare av alkoholisten om denne ses som sjuk då sjuka förtjänar sympati och vård. Om alkoholisten är förälder och barnet till följd av förälderns alkoholkonsumtion skulle fara illa så representerar barnet det goda offret. Det goda offret är moraliskt rent och saknar möjlighet att själv kunna påverka sin situation.

4.1.2 Det rena offret

I likhet med Loseke (2008) talar även Christie (2001) om offer och förövare. Han menar att det finns ett idealiskt offer som när det blir drabbat av ett brott omedelbart får oss att känna sympati och erkänna det som offer. Ett idealiskt offer är svagt, kan inte klandras för den situation det befinner sig i och förövaren är en ond främling (ibid, s.47-48). Även i denna beskrivning passar ett barn väl in som offer.

4.1.3 En god fiende

Christie & Bruun (1985) talar om skapandet av en god fiende som måste bekämpas. En sådan god fiende bör vara farlig, den bör inte utmana makten, det ska gå att föra en trygg kamp mot den, den är odödlig, vagt definierad, har ett symbolvärde som motpol till det goda samt bygger på realistiska grunder som ska kunna erfaras. Ingen fiende besitter alla dessa egenskaper utan man får göra ett urval i sin kamp. När det gäller alkoholen så kan det exempelvis vara framgångsrikt att betona dess farlighet genom att koncentrera sig på vilket skadepanorama den kan sägas ge upphov till. Alkoholen har dessutom funnits i någon form i alla tider och är spridd i de flesta kulturer vilket gör att den passar väl in som odödlig. Undersökningar visar att majoriteten av svenskar inte anser att det är okej att berusa sig inför sina barn (Barnombudsmannen, 2005). Berusning innebär att hänge sig åt njutning och åsidosätta plikten varmed symbolvärdet blir tydligt, alkoholen står som motpol till det goda. Alla har vi någon gång träffat på någon med en problematisk alkoholkonsumtion. Detta gör att vi vet att alkohol kan leda till problem, ett realistiskt sådant.

4.1.4 Tankefigurer

Lindgren (1993:193) menar att vi kan använda begreppet tankefigurer för att förstå hur ett socialt problem förhandlas fram. En tankefigur utgörs av ett motsatspar illustrerande en moralisk polaritet som visar kring vad striden står, vid definitionen av ett socialt problem. En av de tankefigurer han använder sig av är njutningslystnad – pliktuppfyllelse. Njutningslystnaden representerar längtan och strävan efter att tillfredställa de egna begären. Dess motsats utgörs av pliktuppfyllelsen som representerar uppoffringar och strävan att göra det ”rätta”. Tankefiguren njutningslystnad – pliktuppfyllelse kan appliceras på en förälders alkoholkonsumtion. Föräldern har ett begär av att maximera sina upplevelser av njutning. För föräldern sätter alkoholen guldkant på tillvaron då denne upplever en känsla av välmående vid alkoholkonsumtion. Ruset är en subjektiv känsla. Alkoholkonsumtionen kan samtidigt leda

till en försämrad reaktionsförmåga och därmed leda till att barnet utsätts för en ökad risk att skadas eftersom föräldern inte är redo att snabbt rycka in och hjälpa barnet. Föräldern har en plikt gentemot barnet att ta hand om det och se till att det inte kommer till skada. Föräldern ska kunna tygla sitt begär till förmån för barnet och därmed uppfylla sin plikt.

Även Lindgrens (1993) tankefigur kultivering – förfall kan appliceras på föräldrarnas val att konsumera alkohol. Där kultivering står för den socialt accepterade alkoholkonsumtionen. Den kultiverade alkoholkonsumtionen utgör en njutning där skaderisken begränsas. Alkoholkonsumenten befinner sig innanför de, av det omgivande samhället, angivna ramarna. Motsatsen är överkonsumtion och det osunda drickandet som leder till såväl kroppsligt som moraliskt förfall. Den okultiverade konsumenten kan kräkas och uppträda aggressivt. Denne befinner sig utanför de, av det omgivande samhället, angivna ramarna och är i riskzonen för att utveckla en osund alkoholkonsumtion.

Vidare menar Lindgren (1993:40) att användandet av värdeladdade uttryck i beskrivningen av ett förhållande kan antyda att det råder konsensus kring den återgivna tolkningen av situationen. Genom att knyta värdeladdade uttryck som ”spårar ur” och ”existerar inte” till beskrivningar av alkoholkonsumtion och dess konsekvenser så antyds att det är på detta sätt situationen bör tolkas. Det lämnas inte utrymme för alternativa tolkningar.

5 Metod

5.1 Val av metod

Jag har valt att göra en kvalitativ dokumentanalys. Valet av en kvalitativ metod ger mig möjlighet att försöka förstå och tolka ett skeende jämfört med den kvantitativa metoden som försöker att beskriva och förklara en given situation. Jag vill med min uppsats belysa hur det i en läsardebatt förhandlas om huruvida föräldrars alkoholkonsumtion inför sina barn ska erhålla problemstatus eller ej. Av intresse är hur läsarna genom sina inlägg lägger fram olika konstruktioner av verkligheten med anknytning till frågan. Eftersom det idag inte är olagligt att dricka alkohol inför sina barn är det intressant att se vilka teman som blir aktuella för förhandling. Jag ser detta som ett försök att konstruera frågan som ett problem eller ett icke-problem. De olika anspråken görs med hjälp av språket i form av en text, ett läsarinlägg.

5.2 Möjligheter och begränsningar

Jag valde en kvalitativ metod för att studera görandet som leder fram till ett fenomen eller skeende, vilket är svårfångat i en kvantitativ studie. Detta då den kvantitativa metoden i större utsträckning bygger på fasta avgränsade kategorier, objektivering och kvantifiering där den kontextuella sensitiviteten uteblir. Jag ser, likt Börjesson (2003), språket som en handling genom vilken verkligheten avbildas och samtidigt konstrueras. Genom användandet av språket skildrar och skapar avsändaren verkligheten på ett visst sätt och påverkar därmed även hur verkligheten uppfattas av mottagaren. Jag ville undersöka hur läsarna såg på alkoholkonsumtion och dess inverkan på individen. Samt vilken ytterligare dimension föräldrskapet tillförde denna syn. Fanns det någon typ av alkoholkonsumtion som definierades som avvikande? Vilka förklaringar ges i så fall detta beteende och hur bör vi bemöta det? Hur påverkas situationen av att det finns ett barn med i bilden? Jag utgår ifrån att svaren på dessa frågor är influerade av den kontext de ingår i som exempelvis traditioner, normer och samhällstyp. Jag använde mig av en induktiv ingång i mitt uppsatsarbete. Detta innebär att jag, som Bryman (2011) formulerar det, lät materialet guida mig vid val av teori. Materialet genererade så att säga teorin. Denna metod gav mig möjligheten att låta materialet ”tala till mig”. Genom att läsa igenom materialet flera gånger fick jag en känsla för texten och blev samtidigt mer förtrogen med den.

Jag hade även kunnat använda mig av andra kvalitativa metoder för att finna svar på mina forskningsfrågor exempelvis genom fokusgrupper eller intervjuer. Jag fann dock en poäng i att använda läsardebatten på Aftonbladets hemsida. Detta material utgjorde vad Silverman (2010:131) kallar för ”naturally occurring data” vilket innebär att empirin existerar oberoende av min påverkan. Läsardebatten finns oberoende av om jag väljer att skriva en uppsats om den eller ej. Den har skapats spontant, genom att läsaren valt att gå in och göra ett inlägg eller ej, utan min inblandning. En begränsning är däremot att jag med denna metod inte kunnat ställa några följdfrågor i de fall jag varit osäker på vad skribenten menat med sitt inlägg.

5.3 Bearbetning av material

Jag började med att läsa igenom hela materialet ett antal gånger för att finna vilka teman som debatten fördes kring. Vad var det läsarna förhandlade om? Jag valde ut de teman som jag ansåg vara återkommande och som formade debatten samt problemets karaktär. Dessa teman utgjordes till en början av: barnet som offer/aktör, förälder som aktör/offer, staten som skydd/förmyndare, alkohol som fiende/vän. Med teorins hjälp reviderade jag mina teman. Detta ledde fram till de teman jag slutligen valde att belysa i min analys: alkohol, barnet som offer, positioner, samt att introducera alkohol. Genomgående valde jag ut de citat som jag ansåg presenterade och tolkade en situation på ett för respektive tema utförligt sätt. Här gjorde läsardebattens debattform att det inom varje tema ofta fanns en moralisk polaritet. Jag ville illustrera försöken att vinna gehör från båda sidor, vilket därmed också påverkade mitt urval. Vilka uttalanden är tillåtna? Vad är man överens om? Vilka utsagor blir oemotsagda och vad strider man om? Jag ville ta reda på vilka definitioner man var överens om och vilka definitioner man stred om.

Jag valde i inledningsskedet att även se på materialet ur en annan vinkel. För att få en tydligare överblick av de 190 personer, med sammanlagt 446 gjorda inlägg, som deltog i debatten avseende kön och svarsfrekvens så förde jag in dessa uppgifter i ett Excel program. Vad gäller kön, så utgår jag ifrån att de uppgifter personen i fråga lämnat vid registrering på Aftonbladets hemsida stämmer. Avsikten var främst att se om det fanns någon tydlig tendens avseende dessa variabler, som jag förbisett när jag kategoriserat utifrån de enskilda inläggen. Det som blev tydligt var männens dominans i antal och kvinnornas dominans i frekvens. Detta var svårare att uppfatta i det sammanvävda materialet även om jag hade en föräning om att det var så. Givet detta så hade de fem kvinnor med en svarsfrekvens på tio inlägg eller fler, se tabell nedan, en större möjlighet att inverka på den förda debatten, än de som endast gjorde ett

inlägg, även om materialet studeras i sin helhet. Utöver denna skillnad i svarsfrekvens så fann jag inga betydande skillnader vad gällde innehåll och ställningstagande i frågan, huruvida det bör vara straffbart att som förälder konsumera alkohol inför sitt barn. Beträffande innehåll så fann jag dock en tendens, att männen i större utsträckning använde sig av överdrifter och sarkasmer, men eftersom de även var fler till antalet, se tabell nedan, så är det svårt att generalisera. Givet att det fanns dessa tendenser till skillnader mellan könen så var det inget jag valde att gå vidare med i analysen.

Antal gjorda inlägg	Antal kvinnor/Antal inlägg totalt	Antal män/Antal inlägg totalt
1 inlägg	26 kvinnor/26 inlägg	111 män/111 inlägg
2-9 inlägg	18 kvinnor/76 inlägg	29 män/82 inlägg
10 inlägg eller fler	5 kvinnor/139 inlägg	1 man/12 inlägg

Antalet inlägg var totalt 446 stycken. Dessa var gjorda av 190 personer, 141 män och 49 kvinnor. Männen gjorde sammanlagt 205 inlägg medan kvinnorna gjorde 241 inlägg.

5.4 Urval

Den debatt jag valt att belysa återfinns på Aftonbladets hemsida (Aftonbladet, 2010a). Aftonbladet var den första svenska dagstidning att etablera sig som nättidning, och har som svensk dagstidning på nätet flest antal läsare. Aftonbladet är en socialdemokratisk kvällstidning och är även landets största kvällstidning (Nationalencyklopedin, 2011). Som nättidning är den gratis, tillgänglig för och vänder sig till alla i hela Sverige. Dagligen når Aftonbladet och Aftonbladet på nätet, 2,5 miljoner läsare. Den läsardebatt jag valt att titta på utgjordes, 2011-02-15, av sammanlagt 446 inlägg. I förhållande till hur många som varje dag läser Aftonbladet i någon form så var antalet litet. Men i jämförelse med hur många inlägg som brukar göras som svar på en artikel, så var antalet att betrakta som stort, enligt Anna Hjalmarsson, tf chef Läsarmedverkan Aftonbladet Hierta AB (telefonkontakt 2011-02-04). Att fokusera på läsardebatten innebar en naturlig avgränsning av mitt material utifrån de fysiska, kortare skriftliga, inlägg som gjordes på Aftonbladets hemsida. Inläggen var författade av läsarna själva som en replik på Helena Uppers artikel eller på ett tidigare läsarinlägg i debatten. För att kunna göra ett inlägg på Aftonbladets hemsida så krävs en

inloggning och att man registrerar sig. De inlägg som sedan görs är av utrymmesskäl och replikformens karaktär begränsat till 2000 tecken. Materialet utgör vad Silverman (2006; 2010) benämner ”naturally occurring data” vilket innebär att materialet existerar även oberoende av min inverkan.

5.5 Etiska övervägande

Min avsikt har varit att visa en ögonblicksbild av hur denna fråga uppfattas i den kontext och tidsanda vi lever just nu. För samtliga citat som återges i uppsatsen skriver jag ut signatur och kön på den citerade, så som de kan återfinnas i det publicerade materialet på Aftonbladets hemsida (Aftonbladet, 2010a). Könet anger jag inom parentes, (K) för kvinna och (M) för man. För att kunna skriva ett inlägg på Aftonbladets hemsida så krävs en inloggning och att man registrerar sig. För att skapa en inloggning krävs att man först läser igenom och godkänner de bestämmelser som Aftonbladet ställt upp (Aftonbladet, 2010b). Här betonas mediets starka genomslagskraft och individens eget ansvar för gjorda inlägg. Jag anser därför att de personer jag citerat är medvetna om och har godkänt att deras inlägg kan spridas. Genom att de har möjlighet att använda sig av fiktiva namn i sin signatur så kan de vara anonyma om de så önskar.

6 Analys

I min analys har jag valt att titta närmare på fyra centrala teman i debatten kring förslaget om att lagstifta och straffa föräldrar som konsumerar alkohol inför sina barn. Dessa fyra teman utgör vardera ett kapitel i följande ordning: alkohol – en hälsofråga eller handelsvara, barnet som offer, positioner och att introducera alkohol.

Jag utgår i min analys ifrån ett socialkonstruktionistiskt perspektiv. Där skapandeprocessen är central i tillblivelsen av vad som kommer att anses vara ett problem.

6.1 Alkohol – en hälsofråga eller handelsvara

Alkohol påverkar flera organ i vår kropp däribland vårt centrala nervsystem. Braun liknar alkoholens spridning i det centrala nervsystemet vid en ”farmakologisk handgranat” eftersom den påverkar flera olika delar av hjärnan samtidigt (Hilte, 2005:56). Jag har valt att gruppera detta kapitel i tre avsnitt där olika skepnader av alkohol som presenteras i inläggen lyfts fram. De tre avsnitten är: *drog*, *berusning* och *alkoholism*.

Avsnittet *drog* fokuserar på alkoholen som kemisk substans. Som nämnts ovan påverkar alkoholen flera olika delar av det centrala nervsystemet och kan som sådan betraktas som ett farligt gift samtidigt som den, av samma anledning, kan betraktas som en källa till njutning. Jag vill belysa spänningen mellan dessa två synsätt. I nästa avsnitt, *berusning*, behandlas konsumtionen av alkohol där fokus ligger på beteendeförändring samt mängd alkohol konsumerad. Sista avsnittet, *alkoholism*, ligger fokus på den problematiska konsumtionen av alkohol. Det är ett moraliskt val att konsumera alkohol eller avstå, samtidigt som vissa menar att alkoholism är en sjukdom varigenom begreppet medikaliseras. När alkoholisten dessutom är förälder, hur värderar vi då valet att konsumera alkohol eller avstå. Tillspetsat råder det en konkurrenssituation mellan alkoholen och barnet där sjukdomsbegreppet kring alkoholism utgör ytterligare en dimension.

6.1.1 Drog

I det följande kommer jag att titta närmare på två motstridiga sidor av alkoholen som objekt. Å ena sidan kan alkohol definieras som ett gift förknippat med risker och skador. Å andra sidan kan alkohol definieras som ett njutningsmedel och fungerar då som stämningshöjare och socialt smörjmedel. När alkoholen påverkar det centrala nervsystemet fungerar den både

uppgiggande och dämpande. Vi kan känna oss mer upprymda och glada samtidigt som vi känner oss mer avslappnade. Förutom alkoholens rent kemiska egenskaper så spelar även individens förväntningar på rusupplevelsen roll. Samspelet mellan individ, alkohol och socialt sammanhang blir avgörande för på vilket sätt vi påverkas. (Hilte, 2005:55-56).

För signaturen sunnis(M) är alkoholen ett gift och konsumtionen av alkohol är förknippad med faror. Han skriver:

/---/högljudd, aggressiv och otrevlig samt kommer det en hel del fula ord ut ur munnen med för mycket alkohol i kroppen! /---/ Hur kan en drog som alkohol vara accepterad av ett samhälle idag? Det våldsammaste berusningsmedlet som finns! Sluta försvara att få dricka med barn /---/ inse att de tar skada. /---/

En majoritet av de våldsbrott som begås mot män utförs av en alkoholpåverkad gärningsman och i nästan hälften av fallen är även offret alkoholpåverkad (Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning, 2011). Helmersson Bergmark (2010:384) menar att det finns ett samband mellan alkohol och aggressivitet. Samtidigt som detta samband påverkas av även andra faktorer. Vidare menar hon att de som konsumerar alkohol, oberoende av om de är alkoholpåverkade eller ej, tenderar att använda våld i större utsträckning än de som är nykterister (ibid). Om alkohol kan göra individen aggressiv och våldsam så är alkoholkonsumenten att betrakta som en potentiell fara för sin omgivning. Är denne dessutom förälder så riskerar ett barn att skadas och symbolvärdet blir ännu tydligare. Den farliga alkoholkonsumenten ställs mot det försvarslösa barnet. Signaturen TankIbland(M) funderar vidare kring alkoholen och dess påverkan på vårt beteende när han skriver:

Om det är allmänt känt att alkoholruset gör människor ansvarslösa, självcentrerade och "dumma i huvudet", betyder inte det då att människor som dricker så ÄR ansvarslösa, självcentrerade och "dumma i huvudet"....?Dvs. skyll inte på alkohol.

Signaturen TankIbland ifrågasätter att det är alkoholen i sig som är orsak till det dåliga beteendet. När vi konsumerar alkohol tillåts vi ta en "time-out" från vardagen och det är accepterat att släppa fram känslor som annars är problematiska (Hilte, 2005:60). Det råder inget direkt orsakssamband mellan alkohol och beteendeförändring utan beteendet finns där oavsett. Men med alkoholens hjälp tillåter vi oss själva att ge utlopp även för de mindre smickrande sidorna av vår personlighet. För signaturen Ravenna(K) är konsumtionen av alkohol lustbetonad när hon skriver:

Alkoholen fyller ganska många positiva funktioner i rätt mängd. Socialt, gott, trevligt mentalt tillstånd.

Även Johansson (1998) menar att vi dricker alkohol för att förhöja stämningen i gemenskaper där vi känner tillit och trygghet. Alkoholen fungerar som en symbol för vår gemenskap och förstärker de band som redan finns. Helmersson Bergmark (2005) menar att den ambivalenta inställning till alkohol som råder bland svenskar är på väg att förändras. Vid en historisk jämförelse ligger alkoholkonsumtionen idag på en historiskt sett hög nivå vilket gör att svenskar även har fler alkoholrelaterade erfarenheter, positiva såväl som negativa, än tidigare. Helmersson Bergmark (ibid) menar att vi tenderar att relatera de positiva erfarenheterna till alkoholen och de negativa till oss själva, som exempelvis att vi överkonsumerat. På bekostnad av tidigare moraliska värderingar strävar vi idag efter mål som självförverkligande och njutning. Individen ansvarar själv för att maximera nytta och nöje samt begränsa skaderisken, till vår hjälp har vi experter som utarbetar regelverk och standardmått (ibid). Signaturen Ravenna(K) skriver att det finns en ”rätt mängd” när det gäller alkoholkonsumtion vilket antyder en sådan ansvarsfull och ”hälsosam” konsumtion.

6.1.2 Berusning

Begreppet berusning är svårdefinierat eftersom det dels rör sig om en subjektiv uppfattning dels om vilken uppfattning som råder i den kultur den återfinns. Som svensk anses du vara påverkad när alkoholkonsumtionen påbörjas medan berusningen värderas i förhållande till de beteendeförändringar den leder till (Helmersson Bergmark, 2010:378-379). Som nämnts ovan tillåts vi ta en ”time-out” från vardagen när vi konsumerar alkohol. Kring denna ”time-out” finns förhållningsregler som den kompetente konsumenten känner till och följer. Det finns även standarder som visar vad som utgör en ”hälsosam”, ”riskfylld” respektive ”skadlig” alkoholkonsumtion, exempelvis på ”Vårdguiden” på nätet. I det subjektivt lustbetonade konsumtionssamhället har experterna allt mer kommit att dominera agendan. Enligt Sven Andréasson, alkoholforskare vid Folkhälsoinstitutet, har attitydundersökningar visat att föräldrar som är fulla inför sina barn är det som minst andel svenskar tycker är okej (Aftonbladet, 2010a). Som nämnts ovan utgör det ett moraliskt val att konsumera alkohol eller avstå. Det uppstår en spänning mellan synen på berusning som något socialt och trevligt och berusning som ett moraliskt klandervärt beteende. Jag använder mig i det följande av Lindgrens (1993:195) tankefigur kultivering – förfall för att belysa denna motsättning, inom vilken föräldrarollen utgör ytterligare en dimension. Signaturen Coccinelle(K) skriver såhär om berusning:

/---/ det finns ju ingen människa som har "normalt" beteende efter att ha druckit.. Personligen tycker jag att människor blir som apor. Dom skriker, bråkar för minsta struntsak, blir överdrivet känslamma, det skall kramas eller gråtas. Se på fulla människor från ett nyktert perspektiv och fundera på hur du själv blir som onykter. Tycker du att du är vid dina sinnens fulla bruk och att ditt beteende är ok. /---/

När vi konsumerar alkohol så blir vi, i enlighet med "time-out" begreppet ovan, "ansvarsbefriade" och kan uppträda på ett sätt som annars inte skulle vara socialt accepterat. Vi ursäktar oss genom att hänvisa till berusningen (Hilte, 2005:60). Enligt signaturen Coccinelle är det alkoholkonsumentens omgivning som blir lidande när dennes känslor sväller över. I likhet med signaturen sunnis, se ovan, ser hon en fara i det aggressiva beteende som alkoholkonsumtion kan leda till. Att konsumera alkohol leder till aggressivitet och förfall. Signaturen Snabbare(M) ser generellt sett inga problem med att konsumera alkohol inför sitt barn när han skriver:

Klart som fan att barn generellt sett inte tar skada av att se sina föräldrar onyktra, bara där det spårar ur /---/

Att "spåra ur" är ett händelseförlopp som urartar. Att konsumera alkohol ska vara en njutning där skaderiskerna som är förknippade med alkoholen begränsas, detta utgör det rätta, sunda och kultiverade drickandet (Helmersson Bergmark, 2005:28-29). Dess raka motsats skulle vara att "spåra ur", att hänge sig åt skadlig ohämmad överkonsumtion och förfall. Det är inte konsumtionen av alkohol i sig som diskvalificerar föräldern från att kunna ta hand om sitt barn utan det är på vilket sätt denne hanterar sin konsumtion som är avgörande. Att vara onykter ryms inom ramen för det kultiverade. Signaturen Cissils(K) ifrågasätter om konsumtion av ens små mängder alkohol kan anses vara okej när hon skriver:

Kan du köra bil när du druckit ett glas vin med? Är det tillåtet? Nej det ska du ju inte göra o varför inte? Jo därför att du är onykter!!! Därmed klassas du som berusad om du får blåsa i en alkotest! /---/

Alkoholkonsumtion diskvalificerar från bilkörning. Om individen inte anses kunna hantera en bil är det då rimligt att samma individ tillåts ansvara för ett barn. Rattonykterhet är ett väletablerat problem i vårt samhälle. För att använda Losekes (2008) begrepp om att utöka ett problems domäner så utgör onykterhet och bilkörning ett lämpligt problemområde att utöka för att även innefatta onykterhet och barnomsorg. Båda problemområden innehåller faror, på grund av nedsatt uppmärksamhet och kroppskontroll, till följd av alkoholkonsumtion.

6.1.3 Alkoholism

Enligt nationalencyklopedin är alkoholism ett ”begrepp som i första hand omfattar alkoholberoende, överkonsumtion och sociala konsekvenser” (Nationalencyklopedin, 2011). Alkoholberoende är en medicinsk diagnos av permanent karaktär som ofta kräver att individen slutar använda alkohol vilket kan jämföras med alkoholmissbrukets varierande karaktär som spontant kan övergå i ”normalkonsumtion” (Johansson & Wirbing, 2005:25). Enligt Hübner (2001:47-48) råder det ännu ingen koncensus kring en klar definition av när ett bruk av alkohol övergår till ett missbruk. Beroendebegreppet lägger skulden på den beroendeskapande alkoholen samtidigt som individens eget ansvar att förändra sin situation inte förnekas (Johansson & Wirbing, 2005:23). Det uppstår en konflikt mellan den sjuke alkoholisten som är i behov av vård och alkoholisten som aktivt väljer att fortsätta konsumera alkohol även om det medför bekymmer. Konflikten blir än tydligare när det finns ett barn med i bilden. Speciellt tydligt blir det om alkoholisten är kvinna och mor då vår uppfattning om ”det goda moderskapet” utmanas. Enligt Trulsson (1998:185) har undersökningar av barnvårdsutredningar påvisat att det sätts likhetstecken mellan missbruk och ”dålig mamma” där mamma – barn relationen inte utreds närmare. Missbruket diskvalificerar alltså föräldraskapet för kvinnor. Detta uttalade genusperspektiv återfinns inte i materialet men däremot återfinns tankar om diskvalificering av föräldraskapet. Jag vill i det följande belysa denna konflikt. Signaturen Daspwn(M) ger sin syn på att konsumera alkohol inför sitt barn jämfört med att vara alkoholist när han skriver:

/---/Det finns en skillnad mellan att vara full framför sina barn och ”misshandla” dem psykiskt genom att vara alkoholist och vara helt oberäknelig till vardags.

Att överkonsumera alkohol ses ofta som en karaktärsbrist och är därmed självförvållad även om det kan finnas förståelse för förmildrande omständigheter i omgivningen som livssituation och kriser. Johansson & Wirbing (2005:22) menar att det råder ett utpräglat ”vi och dem tänk” i synen på alkoholmissbruk och människor har därför ofta svårt att identifiera sig med alkoholmissbrukaren. Signaturen Daspwn(M) dömer ut alkoholisten som förälder. Han ger också uttryck för ett ”vi och dem tänk”. Både ”normalkonsumenten” och alkoholisten kan vara full men alkoholisten befästs med en rad negativa egenskaper för att visa att det föreligger en skillnad. ”Vi” är fulla men ”dem” är oberäkneliga och utsätter barn för psykisk misshandel. Detta kan även liknas vid signaturen moonvalleys(K) inlägg ”om det är den vanliga Svensson som tar sig ett glas eller missbrukaren”. De utför en identisk handling men

värderas underförstått med självklarhet olika. Signaturen olofvoltaire(K) fokuserar på den genetiska förklaringen av alkoholism när hon skriver:

/---/En del människor med anlag blir beroende första gången de dricker, så det är en farlig drog och dessutom är den så ok för samhället och man anser att man kan inte ha roligt utan. Men man ska vara medveten om hur mycket den kan förstöra och skapa otrygghet för dem man älskar mest annars kanske man inte har den rätta inställningen eller förhållandet till alkohol.

Återigen betonas alkoholens farlighet. Johansson & Wirbing (2005:32, 73) menar att det finns individer som bär på en genetisk sårbarhet att utveckla ett beroende. Detta medför att när tillgången på alkohol i samhället och i sociala sammanhang ökar så exponeras samtidigt allt fler individer med denna genetiska sårbarhet för alkohol och fler riskerar att utveckla alkoholism (ibid, 2005:73). Förutom att alkoholen i sig kan göra individen beroende så kan vem som helst drabbas eftersom den är tillåten i samhället. I vissa sammanhang exempelvis till fest kan det till och med anses mer avvikande att inte konsumera alkohol. Signaturen Cissi1s(K) undrar vad det är som definierar ett missbruk när hon skriver:

När räknas det som missbruk? När en förälder super sig full en eller två ggr om året på en fest eller när föräldrarna dricker ett glas vin varenda kväll o bara "måååste" ha vin när de ex lagar mat för det är sååå gott? Vilket kallas "missbruk"????

Gusfield (1987) menar att alkoholen har en symbolisk betydelse i övergången mellan arbete och fritid. Denna betydelse är kulturellt bunden. För att framstå som en kompetent alkoholkonsument behöver man därför kunna avgöra när det är accepterat och framförallt när det inte är accepterat att konsumera alkohol (Hilte, 2005:61). I Sverige är det ännu helgdrickandet som dominerar. Vardagsdrickandet passar därför ännu inte in i den kulturella kontexten, även om det finns en tendens till att det ökar (Helmersson Bergmark, 2005).

6.2 Barnet som offer

Jag har valt att diskutera avsnittet barnet som offer utifrån tre teman som framträder i materialet där konflikten mellan barnet och alkoholen belyses. Jag benämner dem: *intressekonflikt*, *faror* och *barnets ålder*. Dessa teman används på olika sätt för att föra fram ett "claim" att barnet offras när föräldern prioriterar konsumtionen av alkohol framför barnet. I avsnittet *intressekonflikt* presenteras den rådande konflikten mellan föräldrarnas rätt att kunna konsumera alkohol, om denne så önskar, och barnets rätt till en nykter förälder, vilken barnet inte själv kan påverka. Nästföljande avsnitt, *faror*, behandlar följderna av föräldrarnas

alkoholkonsumtion. När föräldern berusar sig sänks uppmärksamhetsförmågan. Om det sker en olycka med barnet när föräldern befinner sig i detta tillstånd hade olyckan kanske kunnat undvikas om föräldern istället varit nykter och uppmärksam. Det tredje avsnittet, *barnets ålder*, fokuserar framförallt på ålderns betydelse. Ju yngre barnet är desto mer beroende är det av föräldrarnas omsorg medan ju äldre barnet blir desto mer klarar det av på egen hand.

6.2.1 Intressekonflikt

Konflikten gäller föräldrarnas rätt att själv bestämma över sitt liv, friheten att kunna välja att konsumera alkohol eller ej, mot ansvaret och skyldigheten att ta hand om ett barn samt barnets rätt till en nykter förälder. Ska föräldrarnas ansvar för barnet möjliggöra en inskränkning av friheten att konsumera alkohol. Signaturen Kattakombis(K) resonerar som så att det borde vara en självklarhet att prioritera sitt barn framför sina egna önsningar när hon skriver:

/---/När man har barn....Existerar inte JAGET...förrän dom är vuxna...Sen kan du börja leva igen. Barnen ska alltid Komma först överallt...Annars ska man fan inte ha barn

Enligt Lindgren (1993) kan en tankefigur illustrera ett motsatspar med moralisk polaritet i en kategori inom diskursen. Ett exempel han ger är motsatsparet pliktuppfyllelse – njutningslystnad. Applicerat på föräldern som konsumerar alkohol inför sitt barn uppträder en konflikt mellan den njutning alkoholen ger och plikten att ge barnet en god omsorg. När du har barn ska barnet enligt signaturen Kattakombis prioriteras i alla lägen, är du inte beredd att göra denna omprioritering i ditt liv bör du avstå från att skaffa barn. För henne är plikten att ta hand om barnet överordnad begäret efter alkohol och den egna njutningen. Enligt Lindgren (1993) kan användandet av värdeladdade uttryck antyda att det råder konsensus kring denna tolkning av problemet. Signaturen Kattakombis använder sig av orden, existerar inte, för att beskriva föräldrarnas position i förälder – barn relationen. När hon sedan ringar in barnets position så använder hon sig av orden alltid, först och överallt. Det är barnet som ska prioriteras, inget annat, alla andra tänkbara alternativ är diskvalificerade. Det enda alternativ som ges är ett utestängande alternativ, nämligen att avstå från att skaffa barn och därmed exkluderas från gruppen förälder. Även Neuman (2003) beskriver hur en uppfattning om ett problem kan ringas in genom att utesluta alternativa tolkningar och hänvisar till Laclaus och Mouffes begrepp om att detta utgör det *diskursiva fältet*. Även för signaturen MsRebel(K) är det en självklarhet att prioritera barnet först när hon skriver:

Sen när blev det en rättighet att dricka alkohol och bli ens en smula omdömeslös eller påverkad inför sina barn? Tänker främst på mindre barn som är i en total beroendeställning av sina föräldrar och kringvarande vuxna. Det är min fråga.

Barn kan inte ta hand om sig själva utan är utlämnade åt föräldrarnas förmåga till omsorg. En förälder ska, utöver omsorg, kunna erbjuda sitt barn villkorslös kärlek och en känsla av trygghet. Enligt Christensen & Hildingson Boqvist (2009) handlar tryggheten för barn om att uppleva villkorslös kärlek i nära och varaktiga relationer, samt stabilitet och förutsägbarhet i sin tillvaro. Att vara omdömeslös och påverkad skapar otrygghet för barnet. För mindre barn kan det även innebära att de inte längre får sina behov tillfredställda. Föräldern åsidosätter därmed sin skyldighet att ta hand om barnet till förmån för rättigheten att konsumera alkohol. Signaturen Fyuzall(M) är av en annan uppfattning:

/---/ Det är inte okej att ha mänskliga brister. De som på något sätt avviker från den av moralisterna fastställda normen, ska skämmas nu. Om läsaren vid något tillfälle uppträtt berusat inför sitt barn, måste denne genast anmäla sig för polisen, eller iallafall ha jävligt dåligt samvete. Det går inte att lagstifta bort att vuxna bär sig illa åt mot barn./---/

Han använder sig här av det värdeladdade begreppet ”moralist” för att ringa in det diskursiva fältet. Ur ett moraliskt perspektiv är det inte okej att vara berusad inför barn. Barn anses vara moraliskt rena medan att hänge sig åt alkoholkonsumtion och berusning kan anses som moraliskt tvivelaktigt och inget man som förälder bör utsätta sitt barn för. Men som människa är man inte perfekt utan det händer att man handlar fel ibland, även som förälder. De människor som har brister i vårt samhälle erbjuds vård, inte straff. Genom att skriva ”vid något tillfälle” så antyder Signaturen Fyuzall(M) att det inte är ett frekvent återkommande tillstånd som avses. Det är okej för en förälder att konsumera alkohol inför sitt barn, det är i undantagsfallen som det till följd av en mänsklig brist kan övergå i berusning.

6.2.2 Faror

Att som förälder brista i uppmärksamheten om sitt barn kan leda till att en eventuell farosituation felbedöms eller missas. En följd kan bli att en olycka inträffar där barnet kommer till skada eller i värsta fall dör. Om föräldern konsumerat alkohol när en sådan situation uppstår kan frågan ställas om den bristande uppmärksamheten och olyckan kan ha påverkats av alkoholkonsumtionen eller om händelseförloppet sett likadant ut även utan alkohol med i bilden. Jag vill i det följande visa hur alkoholkonsumtionens betydelse i en farosituation porträtteras i materialet. Att alkoholkonsumtionen har avgörande betydelse för

händelseförloppet ställs mot att alkoholkonsumtionen saknar betydelse för händelseförloppet. Loseke (2008) redogör för hur historieberättande kan användas vid skapandet av ett socialt problem. För att vara framgångsrik och tilltalande bör handlingen i en sådan historia vara enkel och lätt att ta till sig. Signaturen Izakson(M) ser ett samband mellan alkoholintag och olycka när han beskriver följande situation:

Såg precis för cirka en vecka sen ett sådant olämpligt beteende på våran utlandsresa, pappan dyngrak nästan varje kväll, mamman satt vi ett bord och sov, med sig hade dom 3 barn en i 4 års åldern och sen 2 st i ca 7-8 års åldern, noll koll i närheten av pooler, SKRÄMMANDE!!!!

För att undvika att drunkningsolyckor sker är det absolut viktigaste, enligt SOU 2003:127, övervakning av små barn, simkunnighet och vattensäkerhet (Skolverket, 2011). Föräldrarnas alkoholkonsumtion har lett till att pappan är dyngrak och mamman har somnat. De har, som signaturen Izakson(M) uttrycker det, ”noll koll”. Att som förälder inte ha uppsikt över sina barn när de befinner sig vid en pool gör att risken för att en olycka ska inträffa ökar, där det värsta scenariot är att ett barn drunknar. Ett barn kan inte själv förutse alla faror utan är beroende av förälderns uppsikt och eventuella ingripande. Signaturen Izakson(M) förstärker upplevelsen med ett känslouttryck, ”skrämmande”, i versaler följt av fyra utropstecken som en ytterligare markering. Det är lätt att som läsare visualisera händelseförloppet framför sig. Det råder en reell och sannolik farosituation. Ett av barnen skulle kunna falla i poolen. Om olyckan inträffar kommer föräldrarnas reaktionsförmåga sannolikt varit fördröjd, om de reagerar alls, eftersom en är dyngrak och den andre sover. Loseke (2008) talar om att en berättelse bör redogöra för ett möjligt scenario för att vi ska finna den trovärdig, innehållet ska vara sannolikt för att vi ska tro på det. Även signaturen nordicstar(K) anser att det kan utgöra en ökad risk för olycka om en förälder är full inför sitt barn. Däremot ser hon ett problem när det gäller gränsdragningen mellan, vad som är orsak och vad som är verkan. Hon resonerar i det följande kring denna gränsdragning:

Problemet är ju vart man skall dra gränsen. De flesta stödjer nog att man inte skall vara full, men de flesta tar nog ett glas vin eller två och anser inte att den typen av konsumtion går över gränsen. Det tycker iofs inte jag heller. Problemet med att prata gränser eller för bruk är likadan här som i alla andra situationer i samhället. Att någon konsumerat alkohol, innebär inte det att den behöver vara orsaken till olycka. Barnet hade troligtvis klättrat ut genom fönstret ändå, och det där rådjuret hade man kört över i vilket fall som helst. Därför kan man aldrig prata statistik i den här typen av resonemang. I ena fallet skulle alkoholen lastas för att barnet drattat ut, eller att rådjuret blev påkört, i andra fallet skulle man skylt på slumpen.

Signaturen nordicstar(K) introducerar här alternativa tolkningar i relationen mellan alkoholkonsumtionen och en eventuell olycka. Olyckan är inte nödvändigtvis ett direkt resultat av alkoholkonsumtionen och bristande uppsikt, kanske finns det ingen orsak och det var slumpen.

6.2.3 Barnets ålder

I framställningen av barnet som far illa till följd av föräldrarnas alkoholkonsumtion, ligger fokus på det lilla barnet. Barnet porträtteras som offer för föräldrarnas alkoholkonsumtion. Loseke (2008) menar att en framgångsrik berättelse kring ett socialt problem ska vara tilltalande och väcka intresse, porträtteringen av karaktärerna i berättelsen spelar då en viktig roll. När offret dramatiseras så lider det stora skada utan att kunna klandras för den situation det befinner sig i, offret är moraliskt rent. Vidare menar Loseke (2008) att barn utgör en grupp som människor generellt sett per automatik anser värdig sympati och hjälp. När offret är ett barn är det lätt att väcka vår känsla för sympati, vilken även förstärks ju yngre barnet är. I likhet med signaturen Izakson(M), se ovan, har även signaturen Kattakombis(K) observerat småbarn utan uppsikt vid poolen:

/--/När vi var på Kreta, va det många som söp vid poolen och lät sina 2-5 åringar springa hej vilt. Utan uppsyn...Tänk om dom hade halkat och slagit i huvudet och ramlat i poolen? Nej fy.....

Även här rör det sig om små barn vars simkunnighet och kunskap om vattensäkerhet kan ifrågasättas. Hon ger en detaljerad beskrivning av ett eventuellt händelseförlopp och gör det lätt för läsaren att visualisera: ett barn springer, halkar, slår i huvudet och ramlar i poolen. Om barnet istället varit en tolvåring så hade vi kunnat ifrågasätta även barnets roll i det hela. I femte klass, när barnet är elva år, ingår det i Läroplanen att barnet ska kunna simma och ha grundläggande badvett (Skolverket, 2011). Om barnet kan simma så utgör det ingen risk att ramla i poolen. Eftersom barnet dessutom ska ha erhållit kunskaper om badvett så borde det veta att man inte springer kring poolen. Detta offer är inte lika rent och utan ansvar som tvååringen. Händelseförloppet att en tolvåring skulle kunna springa kring poolen, halka och slå i huvudet är fullt möjligt och sannolikt men en del av ansvaret skulle förmodligen läggas på tolvåringen också istället, för som i fallet med en tvååring, enbart på föräldrarna. Signaturen Fluffblood(K) ser inte barnet som enbart ett offer utan tillmäter det istället en viss handlingskraft när hon skriver:

Det är absolut inget fel med att ha en berusad förälder. Så länge föräldern vet att när det är stopp, så är det stopp. Barnet/tonåringen säger till när den tycker det är jobbigt. Jag har själv vuxit upp med en förälder som ofta var full när den var ledig, och jag hade aldrig några problem.

Barnet är självt kapabelt att ta tag i situationen och meddela föräldern om den tycker att dennes alkoholkonsumtion börjar bli besvärande. Även om hon anser att föräldern också bör ha en viss förmåga till självkontroll och veta att ”när det är stopp, så är det stopp”. Om det råder delade meningar, mellan förälder och barn, kring vilken konsumtionsnivå som bör råda så är det barnets tolkning som ska ges företräde. Signaturen GoåGla(K) ser inte alla barn som lika handlingskraftiga när hon, som en direkt replik till signaturen Fluffblood(K) ovan, skriver:

Och vad säger ettåringen då? Skriver ett brev? Går över tillgrannen? Tar upp det vid familjerådet? Imbicill.

Här blir det uppenbart att åldern är av central betydelse. En ettåring kan ju inte kommunicera på samma villkor som ett äldre barn som lärt sig använda språket. Ett spädbarn är helt utlämnat åt föräldrarnas omsorg och kan inte själv påverka sin situation, även här gestaltas ett rent offer.

6.3 Positioner

De resonemang som förs kring frågan, om det bör vara straffbart att konsumera alkohol inför sitt barn, görs av personer som befinner sig i olika positioner. Genom att uttala sig i den position man befinner sig i, positionerar man såväl sig själv som andra. I materialet har jag fokuserat på fyra sådana positioner som används för att föra fram sina ”claim”. Jag väljer att kalla dem: *Jag ett barn*, *Jag ett vittne*, *Jag en professionell*, *Jag en förälder – en gång barn*. I *Jag ett barn* utgår de från positionen att ha upplevt sin förälder berusad. I *Jag ett vittne* utgår de från positionen att ha bevittnat en förälder som varit berusad inför sitt barn. I *Jag en professionell* utgår de från positionen att i sin yrkesroll som professionell ha mött föräldrar som varit berusade inför sina barn. I *Jag en förälder – en gång barn*, utgår de från positionen att ha varit barn, men nu vara förälder, som samtidigt minns hur det var att vara barn.

6.3.1 Jag ett barn

Att använda sig av berättelser från verkligheten kan enligt Loseke (2008) vara ett framgångsrikt sätt att väcka intresse vid skapandet av ett socialt problem. Vi är inte bara

intresserade av fakta och siffror utan vi vill också veta vem som befinner sig bakom statistiken, är de som jag och kunde det drabbat mig. Signaturen Kattmyynta(K) skriver såhär om sin uppväxt:

Tack för att någon äntligen säger det här! Är själv barn till ett "hjälpöst offer" som är den största egoist som finns. Det var TRAUMATISKT att se honom full på deras fester som barn. Han blev så uppe i varv och liksom galen tyckte jag även om han inte slog någon utan bara var glad. Hade ont i magen inför varenda jävla fest, speciellt nyår!! Han har kört rattfull med sina barn otaliga gånger, varit barnvakt åt oss ensam en hel helg och druckit flera flaskor vin. Fy fan. Sluta dalta med alkoholister JA TACK

Signaturen Kattmyynta(K) positionerar sig här som barn och offer när hon skriver att hon utsattes för livsfara av sin egen far. Samtidigt positionerar hon fadern som förövare som utsatte sin omgivning för ständiga faror. Vi vet att folk dödas i trafikolyckor till följd av rattonykterhet och att vi även riskerar att själv drabbas. Att fadern var glad när han konsumerade alkohol minskade inte barnets oro och traumatiska upplevelse av situationen. Glad är annars ett epitet som brukar förknippas med alkoholens positiva effekter. Signaturen Törnåza(K) bär även hon på dåliga erfarenheter av alkohol under uppväxten när hon skriver:

Men det är såna som du och jag som vet hur det känns för barn som inte kommer göra misstaget. Utan dom andra som pissar revir och tänker mer på ölen med grabbarna än sina egna barn.

Som synes återkommer även här motsättningen mellan föräldrarnas subjektiva njutning, ölen med grabbarna, och plikten att ta hand om sitt barn. Att begå ett så uppenbart misstag som att prioritera en öl framför sitt eget barn är inget som signaturen Törnåza(K) kommer göra. Hon vet hur det känns att som barn bli bortvald, att offras. Den vuxne ”pissar revir” och tänker mer på sig själv och sina egna önskningar än på att ta hand om sitt barn. Signaturen MollyDoll(K) har andra erfarenheter när hon skriver:

Barn blir skrämde av fulla vuxna? Som barn umgicks mina föräldrar mycket med några andra familjer och vi var ofta bortbjudna eller hade gäster på helgen. De vuxna drack alkohol (bortsett från den/de som körde bil) och ibland hände det att någon blev riktig full. Jag kan varken påstå att det var fruktansvärt eller att min trygga värld var i gungning som hon säger i artikeln. Varken jag, mina syskon eller de andra närvarande barnen var rädda eller tyckte det var hemskt med fulla vuxna. Men det beror främst på att våra vuxna aldrig blev aggressiva när de var fulla. Antingen var de tystare än vanligt eller så började de sjunga och det var aldrig skrämmande. Så berusning är inte synonymt med att man skrämmer sina barn. Det finns faktiskt vuxna som skrämmer barn med sitt uppträdande när de är helt nyktra.

Signaturen MollyDoll(K) upplevde inte föräldrarnas berusning som skrämmande eftersom de aldrig var aggressiva. Detta som kontrast till signaturen kattmyynta(K), se ovan, som

upplevde ett obehag även om fadern var glad. För signaturen MollyDoll(K) finns det därför inget direkt orsakssamband mellan att konsumera alkohol och skada sitt barn. Hon anser att det kan finnas även andra förklaringar till att barn blir skrämnda och konstaterar att det finns vuxna som skrämmer barn utan att ha konsumerat alkohol.

6.3.2 Jag ett vittne

Signaturen Dalablå(M) har bevitnat hur ett föräldrapar utsatte sina barn för fara på en Ålandsbåt, när han skriver:

/---/Jag såg ett riktigt skräckexempel på en Ålandsbåt. Klockan är runt 11 snåret på kvällen och föräldrarna står inne i rökrummet och röker medan deras dotter på ca 7 år står utan för och vaktar barnvagnen till sin lillebror som kan max vara 6 månader gammal. Där tycker jag absolut man kan ifrågasätta föräldrarna varför de utsätter sina barn för en sådan miljö. Det borde vara brottsligt.

Att befinna sig på en Ålandsbåt klockan elva på kvällen är förknippat med feststämning och alkoholkonsumtion. I denna miljö bevitnar signaturen Dalablå(M) hur ett föräldrapar överlåter ansvaret om ett spädbarn åt en sjuåring. Så pass små barn borde vara i säng vid denna tid. Det är föräldrarnas ansvar och skyldighet att ta hand om sitt barn och ge det den omsorg det behöver, ju yngre barn desto större behov av omsorg. Socialstyrelsen (2009:16) talar om ”destruktiv parentifiering” när ett barn under en kortare eller längre period tar över ett föräldraansvar. Ett litet barn förstår inte heller konsekvenserna av sitt handlande utan behöver en förälder som skyddar det från faror (Christensen & Hildingson Boqvist, 2009) Signaturen Dalablå(M) förstärker ytterligare allvaret i situationen med uttrycket ”skräckexempel”, vilket samtidigt visar hur denna situation bör uppfattas och tolkas. Genom sina vittnesuppgifter visar han hur barn far illa till följd av sina föräldrars alkoholkonsumtion. För att använda Christies (2001) terminologi, om offer – förövare, så utgör barnet ett offer för föräldrarnas, förövreans, ansvarlösa beteende.

6.3.3 Jag en professionell

I sin position som professionell arbetar signaturen TobbeLurken(M) på en förskola. Här kan det hända att han möter föräldrar som är berusade och utsätter sina barn för fara. Han skriver:

/---/jag menar har man 2.0 promille ska man nog inte vara med sina ungar... ta till exempel förskolan, vi får inte lämna ut barnen till uppenbart berusande föräldrar, då ringer vi närmst anhörig som får komma och hämta...

Det har skett en övergång från det goda moderskapet och en kravlös barndom till den sociala ingenjörskonstens professionella barnavårdare och experter med en barndom fylld av prestationskrav och förväntningar. När föräldrarna saknar kompetens att ta hand om sina barn ska staten kunna ingripa för att skydda barnet (Sandin, 2003:235-236). Personalen på en förskola har professionell utbildning i hur man tar hand om barn och de får inte lämna ut ett barn till en berusad förälder. Förskolepersonal har med andra ord befogenhet att bedöma en förälder som olämplig att ta hand om sitt barn. En berusad förälder anses utgöra en så pass allvarlig risk för barnet att det inom förskolan skapats regler för hur situationen ska hanteras. Barnet är vad Christie (2001) benämner ett idealiskt offer. Det är oskuldsfullt och svagt, utan skuld för vad som sker och med en oförmåga att kunna skydda sig själv. Barnet riskerar att skadas till följd av förälderns berusning och måste skyddas. Föräldern positioneras i detsamma som förövare som utsätter sitt barn för fara.

6.3.4 Jag en förälder – en gång barn

Genom att uttala sig i positionen som förälder kan de ”claims” man gör baseras både på erfarenheter av att vara förälder men även av att vara barn, genom att man minns sin egen barndom. Signaturen TobbeLurken(M) relaterar till såväl sitt föräldraskap som sin barndom när han skriver:

Visst är det svårt att lagstifta om sådana här ting.... jag tycker att det är helt fel att var full tillsammans med sina barn... en sak om man går ut och festar och har barnvakt och träffar barnen dagen efter men barnen ska inte behöva uppleva förfestandet i heller.... tänk om den människa som det litar på mest i hela världen och som betyder allt för din överlevnad är så full så att de inte känner igen dig... det har jag upplevt med min egen far... han var så full så undrade vem fan jag var.... inte en chans jag skulle utsätta mina barn för den känslan... Nä har man barn så skit i spriten och hitta på något kul med barnen gå till badet eller lekland eller vad som helst.... för dagen då jag fick barn så var det de som hamnade först....

Han intar till en början positionen som förälder. Han menar att det ingår i förälderns ansvar att prioritera barnet framför sig själv och den egna njutningen. Att konsumera alkohol inför barnet är inte rätt mot barnet som inte själv kan påverka sin situation. Han övergår sen till att inta positionen som barn när han minns tillbaka på sin egen barndom. Hur han själv blev sviken av sin far som var så berusad att han inte kände igen sin son. Det är en känsla som signaturen TobbeLurken(M) inte vill att hans egna barn ska behöva uppleva. Han går här åter in i positionen som förälder samtidigt som han föreställer sig sina barns position när han skriver att han inte vill att de ska behöva uppleva samma sak, de ska inte bli svikna offer. I hans liv kommer barnen först och där har alkoholen ingen plats så länge de är med, han

uppfyller sin skyldighet som förälder. Det är istället barnens behov som är viktiga, att gå till badet eller lekland.

6.4 Att introducera alkohol

Enligt Helmersson Bergmark (2010) tar barn efter sina föräldrar. Föräldrarnas inställning till alkohol påverkar barnet. De barn som växer upp i ett nyktert hem tenderar att anamma detta beteende medan barn till alkoholmissbrukare löper en större risk att själva utveckla ett missbruk (Folkhälsoinstitutet R2008:28). Signaturen PowerDrive(M) delger sin åsikt kring att som förälder introducera alkohol för sitt barn när han skriver:

Det handlar faktiskt inte bara om vad du gör direkt mot barnet i fyllan (och villan) - utan även indirekt om det levnadsmönster och norm du passar vidare till barnet, det är nästan ännu värre. Dvs att DU visar för barnen i din omgivning att det är okey och kul att ragla runt full som en dräng titt som tätt. För det är vad barnet får inpräntat i sig som "vuxenskoj" redan från unga år och tar med sig upp i åldrarna. Och om du inte känner dig träffad så kan du alltid videofilma dig själv och titta på hur "kul" du (egentligen) var dagen efter. Det är inte din egen upplevelse/känsla på festkvällen som räknas. Inte för din omgivning i alla fall...

Enligt Heath (2000) dricker människor i social gemenskap för att ha trevligt tillsammans. Alkoholkonsumtionen associeras med vänskap, gästfrihet och fest. Enligt signaturen PowerDrive(M) är det en subjektiv känsla att det är "kul" när man är full. När vi konsumerar alkohol så tillåts vi ta en paus från de normer som normalt gäller men även detta tillfälligt friare handlingsutrymme har sina begränsningar (Heath, 2000). Signaturen PowerDrive(M) beskriver hur barnet introduceras för detta friare handlingsutrymme när det ser föräldern ragla runt och får det inpräntat som "vuxenskoj" och att föräldern därmed normaliserar handlingen för barnet. Signaturen herroscar(M) skriver följande om att introducera barn för vuxenvärlden och alkohol:

/---/Efter att vi förbjudit allt som vi i verkliga världen faktiskt gör och lever med och efter så låser vi in alla barnen i en stor sal gjord av bomull och krambjörnar då blir allt bra? Fattar inte varför det ska vara så farligt att faktiskt visa våra barn hur världen ser ut på RIKTIGT! Alkohol finns i omgivningen och dem allra flesta missbrukar det inte utan ser det som en njutning i livet och en del av vuxenvärlden! Jag dricker utan att skämmas hemma till middagen, till fest osv. Har aktivt valt att INTE alltid lämna bort barnen då det är fest hemma just för att dem ska se och få vara med och kanske förberedas lite inför den VERKLIGA världen som alla "Helylle föräldrar" tydligen glömt bort.

Signaturen herroscar(M) ser inte alkoholen som fiende. I likhet med Heath ser han istället alkoholen som en symbol för gemenskap och fest. En ansvarsfull förälder isolerar inte sitt

barn utan lär det istället hantera omvärlden. Han använder sig av överdrifter för att föra fram sina claim. Att omge barn med mjuka krambjörnar och bomull så de inte kan skada sig förändrar inte deras framtid. Barn blir också vuxna. När de då ska möta och hantera sin omvärld på egen hand så menar signaturen herroscar(M) att det underlättar om de fått en introduktion. Genom att definiera de som är av annan åsikt som helylleföräldrar. Barn behöver inte skyddas från omvärlden, de behöver lära sig hantera sin omvärld.

7 Slutdiskussion

I Sverige utgör alkoholproblem en vårdfråga som kontrast till narkotikaproblem som utgör en straffrättslig fråga, även om vi anser att den som använder narkotika också är i behov av vård. Enligt Christie & Bruun (1985:52) så kräver starka droger en stark styrning och med tanke på alkoholens breda skaderegister skulle en starkare styrning kunna motiveras. Denna uppfattning återfinns även i min analys när alkoholens påverkan på kroppens organ och centrala nervsystem lyfts fram. Andra debattörer menar att det inte är någon fara att slappna av lite med alkohol och njuta av livet. De för istället fram uppfattningen att det gäller att vara en medveten alkoholkonsument och minimera skaderiskerna.

Även om alkoholen är omgärdad av regler så är den laglig och som tidigare nämnts sammanvävd med tradition, fritid och fest. Samtidigt visar attitydundersökningar att en majoritet av svenskarna inte anser att det är okej att vara full med sitt barn (Aftonbladet, 2010a). Är det den ansvarsfulla föräldern som är kapabel att ta hand om sitt barn eller är det upp till samhällets institutioner att "lägga livet tillrätta" (Hirdman 2000:9). Ska individen ha frihet att välja eller är det statens uppgift att med tvång mana fram ett önskvärt beteende. Samtidigt vet vi att straff inte förändrar beteenden utan endast har en avskräckande verkan. Också i min analys framkommer uppfattningar om en önskan att utöka samhällets möjligheter att ingripa i familjelivet. Dessa debattörer menar att föräldern offrar sitt eget barn för att tillfredställa sin egen subjektiva njutning. Samtidigt var andra debattörer av uppfattningen att barn är kompetenta individer som under trygga förhållanden bör introduceras till sin omvärld. Alkoholen är en del av denna omvärld och inget som ska undanhållas barnet. När barnet presenteras som handlingskraftigt respektive som offer så framkommer det även i analysen att åldern är av central betydelse. Ju yngre barn desto lättare att se som offer medan ju äldre det blir desto mer självständigt och handlingskraftigt förväntas det bli. Detta stämmer väl överens med såväl Christie (2001) som Loseke (2008).

Personerna bakom inläggen i materialet befinner sig alla i olika positioner. I analysen framkommer att en del uttalar sig utifrån en viss position och därmed positionerar sig själv såväl som andra. Det finns de som ger uttryck för hur skrämnda de blivit som barn när deras förälder varit berusad. Detta innebär ett positionerande av sig själv som offer och av föräldern som föröväre. Andra uttrycker att de bara har upplevt det som trevligt när de vuxna blev lite glada.

När det gäller alkohol så upplever enligt Abrahamsson (1999) många svenskar den statliga alkoholkontrollen som ett omyndigförklarande av deras förmåga till självkontroll (Hübner, 2001:66). I vårt samhälle råder en gräns mellan den offentliga och privata sfären. Redan i Regeringsformens första kapitel 2 § nämns den enskilde individens rätt till frihet, ett privatliv och familjeliv som ska värnas samt att barns rätt ska tas till vara. Denna gräns är under ständig omförhandling. När vi talar om sociala problem så ingår de i den offentliga sfären de utgör inte en privat angelägenhet (Hübner, 2001). Alkoholen tillhör fritid och fest som är en del av privatlivet och ingen offentlig angelägenhet. Trots detta finns det idag lagar som reglerar när konsumtionen av alkohol blir problematisk. Lagarna möjliggör ett ingripande när alkoholkonsumenten anses utgöra ett hot mot sin egen eller sin omgivnings liv eller hälsa. Den goda modern har ersatts av den starka staten som griper in till skydd för barnet mot föräldrarnas inkompetens (Sandin, 2003:236). Ansvar ligger på individen och enda sättet att få till en förändring är med tvång. Enligt Pollack (2001) ser vi ”inte längre de sociala strukturerna som medskyldiga till att somliga hamnar i utanförskap och brott. Tendensen idag är att se människor som ansvariga för sina handlingar oavsett vad de har för bakgrund” (Ekbom, Engström & Göransson, 2010:60). Individen får skylla sig själv. En kriminalisering av en alkoholmissbrukande förälder skulle utgöra ytterligare ett skuldbeläggande av individen.

Referenslista

Abrahamson, Maria (1999) *Alkoholkontroll i brytningstid – ett kultursociologiskt perspektiv. Rapport i socialt arbete nr. 88 – 1999*. Stockholm: Stockholms Universitet, Institutionen för socialt arbete Socialhögskolan

Aftonbladet (2010a) ”Straffa vuxna som är fulla med sina barn” (elektronisk) *Aftonbladets hemsida* <<http://www.aftonbladet.se/wendela/article12670806.ab>>

Aftonbladet (2010b) ”Villkor och regler för Aftonbladets medlemstjänster” (elektronisk) *Aftonbladets hemsida* <<http://www.aftonbladet.se/blogg/villkor.html>>

Alkoholkommittén (2003) *Ett glas vin kan väl inte skada?* Stockholm: Alkoholkommittén

Andersson, Gunvor (1995) *Barn i samhällsvård*. Lund: Studentlitteratur

Andréasson, Sven & Allebeck, Peter (red.) (2005) *Alkohol och hälsa. En kunskapsöversikt om alkoholens positiva och negativa effekter på vår hälsa. Statens folkhälsoinstitut R 2005:11*. Stockholm: Statens folkhälsoinstitut

Barnombudsmannen (2005) *Öppna för gränser. Barns och ungas tankar om alkohol, tobak och narkotika. Barnombudsmannens årsrapport 2005*. Stockholm: Barnombudsmannen

Brottsbalk (1962:700) (elektronisk)
<<http://www.riksdagen.se/webbnav/?nid=3911&bet=1962:700>>

Bryman, Alan (2011) Översättning: Björn Nilsson *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber AB

Börjesson, Mats (2003) *Diskurser och konstruktioner. En sorts metodbok*. Lund: Studentlitteratur

Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (2011) ”Hur farlig är alkoholen?” (elektronisk), *Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysnings hemsida* <<http://www.can.se/sa/node.asp?node=1497>>

Christensen, Rita & Hildingson Boqvist, Anna Karin (2009) *Att leva i en utsatt situation – med barnet i fokus*. Lund: Studentlitteratur AB

- Christie, Nils (2001) ”Det idealiska offret”. I Malin Åkerström & Ingrid Sahlin (red.): *Det motspänstiga offret*. Lund: Studentlitteratur
- Christie, Nils & Bruun, Kjetil (1985) Översättning: Andersson, Sten *Den goda fienden. Narkotikapolitik i Norden*. Raben & Sjögren (Universitetsforlaget)
- Dagens Nyheter (2010) ”Bestraffa supande föräldrar som sätter barns liv i akut fara” (elektronisk), *Dagens Nyheter hemsida* <<http://retweb05.int.retriever.no.ludwig.lub.lu.se/services/archive.html?method=displayPDF&documentId=0509152010111930248405&serviceId=2>>
- Ekbom, Thomas & Engström, Gunnar & Göransson, Birgitta (2010) *Människan, brottet, följderna. Kriminalitet och kriminalvård i Sverige*. Stockholm: Natur & Kultur
- Heath, Dwight B. (2000) *Drinking Occasions: Comparative Perspectives on Alcohol and Culture*. Philadelphia: Brunner/Mazel
- Hedman, Ulrika (2009) *Läsarmedverkan: Lönande logiskt lockbete. Nättidningarnas användarskapade innehåll ur ett redaktionellt ledningsperspektiv. Arbetsrapport nr 56*. Göteborg: Göteborgs Universitet, Institutionen för journalistik och masskommunikation
- Helmersson Bergmark, Karin (2005) ”Hur moderna är vi? Alkohol och tidsandan”. I Mats Hilde (red.): *Kön, behandling och kunskap – om olika vägar ut ur missbruk och social marginalisering*. Lund: Studentlitteratur
- Helmersson Bergmark, Karin (2010) ”Alkohol”. I Ted Goldberg (red.): *Samhällsproblem*. Lund: Studentlitteratur AB
- Hilde, Mats (2005) ”Hur kan vi förstå drogrusets drivkrafter? Sociologiska perspektiv på användning av alkohol och narkotika”. I Katarina Johansson & Peter Wirbing, (red.): *Riskbruk och missbruk. Alkohol – Läkemedel – Narkotika. Uppmärksamma, motivera och behandla inom primärvård, socialtjänst och psykiatri*. Stockholm: Bokförlaget Natur och Kultur
- Hirdman, Yvonne (2000) *Att lägga livet till rätta – studier i svensk folkhemspolitik*. Stockholm: Carlsson Bokförlag

- Hübner, Lena (2001) *Narkotika och alkohol i den allmänna opinionen. Rapport i socialt arbete nr. 99 – 2001*. Stockholm: Stockholms Universitet, Institutionen för socialt arbete
Socialhögskolan
- Johansson, Göran (1998) *Måttligt eller meningsfullt. Bidrag till en alkoholpolitisk debatt. Folkhälsoinstitutet 1998:34* Stockholm: Folkhälsoinstitutet
- Johansson, Katarina & Wirbing, Peter (red.) (2005) *Riskbruk och missbruk. Alkohol – Läkemedel – Narkotika. Uppmärksamma, motivera och behandla inom primärvård, socialtjänst och psykiatri*. Stockholm: Bokförlaget Natur och Kultur
- Killén, Kari (2000) Översättning: Sten Andersson *Barndomen varar i generationer. Om förebyggande arbete med utsatta familjer*. Oslo: Kommuneförlaget AS
- Laanemets, Leili (2002) *Skapande av femininitet, om kvinnor i missbrukarbehandling*. Lund: Socialhögskolan, Lunds Universitet
- Lag (1951:649) om straff för vissa trafikbrott (elektronisk)
<<http://www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=3911&bet=1951:649>>
- Lag (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall (elektronisk)
<<http://www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=3911&bet=1988:870>>
- Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (elektronisk)
<<http://www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=3911&bet=1990:52>>
- Lindgren, Sven-Åke (1993) *Den hotfulla njutningen. Att etablera drogbruk som samhällsproblem 1890 – 1970*. Stockholm/Stehag: Brutus Östlings Symposion Graduale
- Loseke, Donileen R. (2008) *Thinking about Social Problems. An Introduction to Constructionist Perspectives*. Second Edition. New Jersey: Transaction Publishers
- Meeuwisse, Anna & Swärd, Hans (red.) (2002) *Perspektiv på sociala problem*. Stockholm: Bokförlaget Natur och Kultur
- Neumann, Iver B. (2003) Översättning: Peter Dükler *Mening, materialitet, makt. En introduktion till diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur
- Olsson, Börje (2000) ”Nya historier, nya berättare? Alkohol och alkoholpolitik i svensk press under 1990-talet” *Nordisk alkohol- och narkotikatidskrift*, vol.17, 2, 64.

Sahlin, Ingrid (2002) ”Sociala problem som verklighetskonstruktioner”. I Anna Meeuwisse & Hans Swärd (red.) *Perspektiv på sociala problem*. Stockholm: Bokförlaget Natur och Kultur

Sandin, Bengt & Halldén, Gunilla (red.) (2003) *Barnets bästa – en antologi om barndomens innebörder och välfärdens organisering*. Stockholm/Stehag: Brutus Östlings Bokförlag Symposion

Silverman, David (2006) *Interpreting qualitative data*. Third Edition. London: Sage

Silverman, David (2010) *Doing qualitative research*. Third Edition. London: Sage

Skolverket (2011) ”Översyn av grundskolans kursplan för ämnet idrott och hälsa” (elektronisk), *Skolverkets hemsida*

<http://www.skolverket.se/2.3894/publicerat/2.5006?_xurl_=http%3A%2F%2Fwww4.skolverket.se%3A8080%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2FRecord%3Fk%3D1626>

Socialstyrelsen (2009) *Barn och unga i familjer med missbruk Vägledning för socialtjänsten och andra aktörer*. Stockholm: Socialstyrelsen (Västerås: Edita Västra Aros)

SOU 1994:29 *Barn, föräldrar, alkohol. Delbetänkande av Alkoholpolitiska kommissionen*

Statens folkhälsoinstitut (2008) *Barn i familjer med alkohol- och narkotikaproblem. Omfattning och analys. Rapport 2008:28*. Stockholm: Statens folkhälsoinstitut

Sundell, Knut & Egelund, Tine & Andrée Löfholm, Cecilia & Kaunitz, Catrine (2007) *Barnavårdsutredningar en kunskapsöversikt*. Stockholm: Gothia Förlag

Trulsson, Karin (1998) ”*Det är i alla fall mitt barn!*” *En studie om att vara missbrukare och mamma*. Stockholm: Carlsson Bokförlag